

Андрій Нікітін Andriy Nikitin
старший викладач кафедри рисунка senior lecturer
Національна академія National Academy
образотворчого мистецтва і архітектури of Fine Arts and Architecture
e-mail: nikarts@ukr.net orcid.org/0000-0003-4932-4842

КОРОТКОЧАСНИЙ РИСУНОК ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА СУЧАСНОЇ ХУДОЖНЬОЇ ТВОРЧОСТІ

QUICK SKETCHING AS AN IMPORTANT PART OF CREATIVE ARTS

Анотація. Розглянуто короткочасний рисунок — одну з необхідних практичних складових розвитку творчих рис майбутніх художників. Висвітлено особливості форм занять з короткочасного рисунка, а саме — майстер-клас як засіб нового сприйняття короткочасного рисунка, який нині майстерно втілює у своїй педагогічній діяльності професор НАОМА О. Белянський. Проаналізовано важливість вивчення та поєднання основ академічного рисунка, короткочасного рисунка як впливового чинника вдосконалення творчих навичок студентів, розкриття їхнього творчого потенціалу. Визначено, що майстер-класи з основ короткочасного рисунка О. Белянського вносять принципово новий підхід до розвитку творчих можливостей майбутніх художників і мають стати важливою мистецтвознавчою складовою підготовки до професійної діяльності.

Ключові слова: короткочасний рисунок, академічний рисунок, майстер-клас О. Белянського, творчий потенціал, художній образ.

Постановка проблеми. У сучасному світі мистецтва в системі координат гуманітарної освіти, де інформаційний обмін здійснюється швидше, ніж у минулі часи, завдяки потужному потоку інформації з різноманітних джерел, виникає потреба в опануванні нових ідей і технологій та втіленні формотворчих думок і засобів у фахові дисципліни, зокрема у викладання рисунка. Новітнє сприйняття світових тенденцій у царині мистецтва крізь призму сучасних викликів надає потужного поштовху і розмаїттю підходів до рисувальної школи. У цьому контексті можна розглядати і вивчення рисунка через модерний підхід у вигляді майстер-класів, які останнім часом повсюдно застосовуються в освітніх програмах багатьох викладачів, зокрема й Олександра Миколайовича Белянського.

У наукових джерелах описано та проаналізовано важливість вивчення та опанування короткочасного рисунка, розуміння його як самостійного явища сучасної художньої творчості. Доцільно проаналізувати особливості форм проведення занять з короткочасного рисунка, зокрема майстер-клас як засіб нового сприйняття короткочасного рисунка, адже в європейській спільноті така форма спілкування і метод викладання презентацій дисциплін — онлайн-класи та запрошення провідних спеціалістів у певній галузі — є популярним.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. О. Белянський у навчальному посібнику «Теорія та практика короткочасного рисунка»

підкреслює значення короткочасного рисунка як складової навчальних програм. Автор зазначає, що короткочасний рисунок існує як твір мистецтва нарівні з іншими творами образотворчості [1]. У посібнику «Короткочасний рисунок. Майстер-клас» О. Белянський підкреслює значення майстер-класу як вищої форми професіоналізму (виконання навчальної роботи за занайкоротший час у присутності студентів та викладачів) і подає теми практичних завдань [2].

В. Сухенко у підручнику «Академічний рисунок», присвяченому рисунку як базовій навчальній дисципліні художньої освіти, наголошує на важливості роботи над начерками, завдяки чому «студенти набувають уміння брати від природи основне, характерне, що своєю чергою дає можливість краще запам'ятовувати й відновлювати бачене» [13].

Молодий дослідник Н. Журавльова у статті «Начерк у навчальній програмі з рисунка НАОМА: методичні й технічні особливості» порушує проблему важливості короткочасного рисунка в навчальному процесі студентів, акцентуючи увагу на тому, що начерк — це не додаток до тривалого рисунка, а основний вид рисунка, найвища точка майстерності. Дослідниця наголошує, що короткочасний рисунок повинен бути невід'ємною частиною навчального процесу [3].

Л. Кулініч у статті «Короткочасний рисунок у фаховій підготовці майбутніх вчителів образотворчого мистецтва» визначає, що короткочасний рисунок, поряд з довгочасним, має сут-

теві можливості для розвитку практичних вмій та розкриття теоретичного підґрунтя зображувальної діяльності, а також формування комплексу професійних і особистісних рис майбутніх художників-педагогів [5].

Мистецтвознавиця Ю. Майстренко-Вакуленко у статті «Матеріали та техніки академічного рисунка в НАОМА» звертає увагу, що упродовж всього часу існування Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури змінювалася не лише назва, а й сама структура навчального закладу, і, відповідно, зазнавали змін і методи навчання, програми, ставлення до ролі рисунка в навчальному процесі. Авторка визначає, що створення у 1930-х роках кафедри рисунка сприяло зміцненню і зростанню вагомості цієї основоположної дисципліни у стінах академії [7]. У статті «Кафедра рисунка НАОМА: сьогодні та перспективи» цієї ж авторки наголошено на позитивному впливі такого педагогічного методу, як майстер-клас, що є формою навчання, якій «варто бути в арсеналі методичних засобів кожного викладача» [8]. Ще одна праця Ю. Майстренко-Вакуленко «Академічний рисунок у художніх освітніх закладах України. Історія становлення та проблеми сучасності» підкреслює необхідність збереження основних засад академічного рисунка та вдосконалення методики його викладання як базової навчальної дисципліни академії [9].

Професор В. Магалаєс у статті «Теоретичні основи рисунка та практична реалізація їх» здійснив узагальнений аналіз теоретичних і методичних досліджень викладання дисципліни «Рисунок» у мистецьких навчальних закладах, зосередивши увагу на пошуку перспективних шляхів у навчальному процесі [6].

Доцент Білоруської державної академії мистецтв В. Немцов в посібнику «Короткочасний рисунок. Начерк: навчально-методичний посібник» звертає увагу на деякі вікові відмінності сприйняття при виконанні короткочасного рисунка, що є важливим для формування компетенцій художника-педагога [10].

Ю. О. Самойленко у статті «Функції майстер-класу в підготовці майбутнього вчителя образотворчого мистецтва» зазначає, що спроби дізнатися більше про феномен майстер-класу через систему Інтернет показали, що зараз майстер-класи є дуже поширеною формою спілкування з яскравою особистістю не лише у мистецькій галузі. Їх активно використовують як навчальний засіб у сфері бізнесу, маркетингу, медицини, політології тощо [12].

Мета статті: розкрити важливість короткочасного рисунка як невід'ємної складової сучасної художньої творчості. Тенденції розвитку художньої освіти стимулюють до більшої обізнаності з освітніми системами різних країн, до обміну досвідом у сфері освітньої політики, створення прямих партнерських зв'язків між університетами, коледжами, школами та іншими освітніми закладами. Зазвичай академічний рисунок, як зазначає Н. Прохорова у статті «Академічний рисунок як фундамент

творчої грамотності для формування творчої особистості», — «це класичний підхід до навчання образотворчого мистецтва із застосуванням класичних методів і прийомів зображення...» [11, с. 99]. Вивчення ж особливостей форм навчання короткочасного рисунка, а саме майстер-класу, дозволяє розкривати творчі здібності майбутніх художників методом експерименту, наочного демонстрування та споглядання тут і тепер.

Для досягнення мети були поставлені такі завдання:

- проаналізувати дослідницькі роботи та визначити стан дослідження теми;
- дослідити важливість короткочасного рисунка для художньої творчості;
- розглянути особливості форми навчання короткочасного рисунка, а саме майстер-клас у цілому і в педагогічній діяльності професора О. Белянського зокрема;
- виявити важливість міжнародного співробітництва, введення нових форм сприйняття короткочасного рисунка та їхній позитивний вплив на поглиблення освітніх програм закладів мистецького спрямування.

Виклад основного матеріалу. Короткочасні рисунки, начерки, замальовки вносять до скарбниці знань кожного студента багато позитивного. В них студент активно проявляє рисувальну експресію, витончену індивідуальну манеру, унікальне і узагальнює головні риси моделі, інколи надаючи їм непередбаченості ліній й варіативного сприйняття. Застосувавши допоміжні рисувальні матеріали, демонструє креативний підхід, привносячи в роботу експериментальні нотки, чим збагачує і надихає глядача на свіже сприйняття свого твору, його пластичної мови і виразності. Автор не заціклюється на процесі та не встигає «перегріти свою роботу», отже, залишає інтригу й простір для фантазії. У процесі ж довгих маніпуляцій і пошуків рисунок може набути рис переважаності зайвими елементами та невиразного характеру. Тому при виборі концепції і стилю майбутньої роботи важливим моментом є усвідомлення кінцевої мети й осмислення її загалом при створенні ескізу (короткотривалого підготовчого начерку). Начерк — це експеримент, пошук нових форм пластики, технічних вподобань автора і вдосконалення технічної майстерності.

Відмінність довгострокового рисунка від короткотривалого полягає в тому, що для випрацювання довгострокового автор упродовж тривалого часу проникливо вивчає образ, структуру відповідних пропорційних співвідношень, аналізує й виявляє характер, тип, композиційну сутність, тональну завершеність форми, правдиву відповідність натурі. І це є традиційним підходом у вивченні натурної постановки.

Слід враховувати відмінності при зображенні рухомої моделі: присутню конструктивну пластику зовнішніх та внутрішніх форм моделі, доступні ракурси й свободу руху в ди-

наміці. Мета короткочасного начерку — фіксація на папері насамперед свого спостереження за об'єктом. «Начерки привчають із зацікавленістю ставитися до сприйняття природи. В них закладено активний творчий потенціал. Студент повинен враження, яке на нього справляє природа, втілити в образну форму. Пам'ятати головну заповідь: творити, а не копіювати» [13, с. 179].

Зображуючи природу, потрібно відчувати її цілком. Так, змальовуючи геометричний об'єм, ми відбудовуємо його, враховуючи зовні невидимі сторони. При зображенні у профіль чи в будь-якому складному ракурсі треба відчувати зв'язок прихованих від нас просторових площин і об'ємів. Без всебічного відчуття форми і засвоєння законів наскрізної геометрії процес рисування зводиться до механічного копіювання.

Уміння відтворити зображення з природи є необхідною вимогою для успішного виконання рисунка. Для легшого сприйняття рисунка потрібно вчитися сприймати побачене як однорідне явище, абстрагуючись і уявляючи загальний асоціативний образ моделі. Порівнюючи модель з рисунком, швидко переводячи погляд з реального на намальоване, око фіксує розбіжності, з'являється можливість швидко відкоригувати зображення. Іншим способом відтворення є зображення по пам'яті. Треба подивитися кілька хвилин на модель — і на сітківці ока зафіксується відбиток світла. Образ залишається у пам'яті й використовується для порівняння його з рисунком. Таким чином можна відчутти різницю в конструкції, русі, пропорції, тоні. При спогляданні спокійного стану природи інколи впадає в око тональна невідповідність, надміру насичена лінія та однакові принципи виконання, відсутність головної ідеї, невідповідність у пропорційно-конструктивній побудові, композиційно невіддале рішення. Художник має відчувати цю грань між зображенням і природою при виконанні роботи. Метод сухого математичного розрахунку в умовах образотворчого мистецтва діє на півсили. У процесі роботи треба використовувати метод художнього відбору і узагальнення, відчутти конструкцію і характер образу.

Важливим фактором при рисуванні є розрахунок часу для виконання вдалої зарисовки, а отже дасть змогу довести роботу до логічного її завершення при моделюванні. Слід пам'ятати, що зображуваний об'єкт може змінити розташування у просторі, зміститися відносно спостерігача чи взагалі вийти з поля зору. Важливо не відволікатися на різні дрібниці, а сприймати зображення у загальному просторі та виявляти характерні риси й виразність образу, психологічний стан моделі. Потрібно знаходити шляхи, які б надали рисунку виразності й лаконічності при використанні мінімальних засобів та втілили притаманні моделі риси, відтворивши задуманий образ, що відображає суть мистецтва.

Матеріали, використані й застосовані при

роботі, повинні відповідати вимогам і завданням, які ставить перед собою художник, тому що неправильно підібране устаткування може не відповідати всім формотворчим завданням і намірам. Заздалегідь підібрана матеріально-технічна база й засоби надають митцеві можливість не відволікатися на небажані речі, а використовувати цей час для реалізації свого задуму в повному обсязі. Тоді, зображуючи природу, художник завжди намагатиметься швидше виразити її більш яскраву експресію, типові характерні риси, надати рисункові конкретику руху, пластику об'єму. Вагомим чинником відтворення роботи є те, коли час, використаний на роботу, дорівнює часу зорового контакту (спостереження) із зображуваним об'єктом. У випадку, коли ця схема незастосовна, виникає інший підхід — робота за уявою. Відтворити задум стає можливо, запам'ятовуючи образ цілком, спираючись на знання і досвід, набутий при роботі з довгостроковою штудією.

Художник повинен бути універсалом у своїй професії, розуміти і відчувати той наратив, який вкладає у свою роботу. В короткотривалому рисувальному підході є різниця у специфіці зображення, він відрізняється загальною концепцією та методом втілення. Узагальнення, використане при роботі з природою, яка в тривалому часовому проміжку влаштовує автора і дає змогу досконало вивчити її, у випадку з короткочасним рисунком не дозволяє це зробити в короткотривалій фазі у повному обсязі. Тому короткотривалий сеанс є узагальненим і акцентованим. Він розрахований на сприйняття вражень та емоційного характеру природи, сконцентрований на головних елементах і ритмах. Рисунок, відтворений з природи, є продовженням начерку, але він набуває більш виразних рис, збагачених деталями і технічними прийомами, завдяки активній прорисовці структурних елементів і об'ємів, які впливають на загальне враження при демонстрації процесу. Такий принцип образності використовується в майстер-класі як елемент, розрахований на сприйняття глядача, який відчуває віртуозну роботу майстра.

Короткочасний рисунок вимагає великої концентрації й зважених усвідомлених дій, які надають впевненості у відтворенні задуму. Враховуючи часові проміжки, відведені для створення образу, художник повинен володіти основами композиції, відчувати формат і просторові об'єми роботи та керуватися знаннями основних правил та принципів компоновання зображуваного об'єкта, відчувати масштаб, пластику руху, стильові та технічні засоби і прийоми. Таким чином, спираючись на підґрунтя академічної школи, яка формує художню професійність та відкриває можливості творити в будь-якому мистецькому напрямі, не слід забувати про важливу технічну складову, а саме «розробку моторики руки», яка надає процесові рисування вишуканості та віртуозності ліній. Рука обов'язково повинна працювати і слухняно передавати думку митця. Кожен рисунок — це завершений твір, в якому

присутнє особливе натхнення майстра, а ось який принцип малювання обрати, буде це живописний хід або ж графічний — від плями чи якоїсь точки — немає вже особливого значення. Ідея може бути довго обміркованою або, навпаки, з'явитися як блискавка. При цьому не відкидається й момент випадковості, який може виникнути у процесі роботи. Так, звичайно, необхідно прораховувати композиційний стрій, але все зводиться до основної мети віртуозного відтворення образу та створення просторової атмосфери. Проводячи майстер-клас, автор ніби перевтілюється в актора, створюючи за короткий час концептуальну ідею, асоціативну ілюзію, яка досконалою графічною мовою починає власний діалог із глядачем. Впроваджена система і метод стильових та естетичних чинників, які впливають на формування ідеї, закладають підґрунтя до методичного вивчення рисувальних засобів і прийомів при зображенні, наприклад, людської постаті.

Таким чином, для опанування фахового рисунка важливо мати в арсеналі технічних засобів такі актуальні речі, як упевненість, володіння моторикою руки, знання остеології людини, пропорцій, анатомічних чинників, важливих при формуванні й побудові об'ємів і форм, що впливають на якість моделювання. Технічна невпевненість, відчуття скутості передається і в зображенні, що своєю чергою призводить до невіразного та неякісного змальовування моделі.

«Сплікування художника з глядачем відбувається таким чином: художник відтворює свої уявлення на папері, а глядач, вивчаючи зображене, уявляє предмет так, як його спланував і зобразив митець. Далеко не останнє місце в цьому ланцюжку посідає розуміння художником того як бачить глядач, коли дивиться на рисунок» [1, с. 6].

О. Белянський — заслужений діяч мистецтв України, професор та завідувач кафедри рисунка Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури — стоїть на засадах розвитку сучасних форм рисунка, який є основою для всіх образотворчих напрямів мистецтв; він прагне впроваджувати новітні теорії викладання рисунка, застосовувати різноманітні засоби у вирішенні практичних завдань. О. Белянський пропагує особливості форм занять з короткочасного рисунка, а саме вводить метод майстер-класу як засобу нового сприйняття короткочасного рисунка.

Підґрунтям для викладацької діяльності, яку митець розпочав у 1987 році, стали його особисті творчі надбання та досвід, отриманий під час навчання у таких великих майстрів, як Т. Н. Яблонська, Л. М. Вітковський, Т. М. Голембієвська, В. В. Шаталін. Саме досвідчені педагоги розкрили майбутньому майстрові важливість роботи над альбомними рисунками та начерками. Навіть зараз обсяг рисунків і начерків, які він зробив у той час, стає для нього матеріалом для створення нових творчих робіт.

О. Белянський стверджує, що за опануванням основ академічної рисувальної школи стоїть майстерність, а необізнаність у мистецьких поняттях породжує прірву й відсутність орієнтури на високе мистецтво. Тому необхідно ґрунтовно вивчати академічні традиції вітчизняної художньої школи, засвоювати особливості закордонних практик і бути вчителем: як теоретиком, так і практиком. На власному прикладі учитель очно демонструє художню майстерність, досягає максимального розуміння техніки рисунка, відчуває основи композиційного вирішення, осягає загальну ідею полотна та мотивує своїх учнів до розкриття творчого потенціалу. Так, майстер-клас як засіб впровадження, розкриття й розуміння значення короткочасного рисунка в щоденних вправах щільно вплітається в педагогічну практику О. Белянського.

О. Белянський — визнаний майстер, який застосовує у творчості і викладацькій діяльності алгоритм експерименту, постійного пошуку новітніх підходів до професії. Метод майстер-класу стає уособленням активного руху до вдосконалення та досягнення успіху у втіленні задуму. Проводячи майстер-класи перед аудиторією, яка нараховує десятки людей, які уважно стежать за процесом роботи, художник не може схибити і не має права на помилку.

Тому митець, насамперед той, котрий працює вміло і знає, що і як робити, використовуючи рисувальну техніку і свій багаторічний досвід, за невеликий проміжок часу відтворює власний задум на високому естетичному фаховому рівні.

Завдяки навчально-методичній формі (майстер-клас) викладачі мають змогу впроваджувати теоретичні основи викладання рисунка практичним прикладом малювання завдання, безпосередньо за участі студентів, тобто розкрити систему і послідовність виконання рисунка: вибору матеріалу, компоновання аркуша, побудови натурної постаті, уточнення її пластичних особливостей, виявлення світлотіньової та тональної градації, лінійної та штрихової виразності.

Це велика відповідальність викладача перед своїми слухачами, які сприймають його як втілення нових провідних ідей у процесі здобуття необхідних знань на практиці. Вони спостерігають за художником, за його манерою, технікою та послідовними етапами відтворення роботи, а, отже, переймають цікаві прийоми, стилістику, розуміють хід і принципи виконання роботи, вловлюють естетичне сприйняття автора та досліджують, які засоби та матеріали використані для відображення постановки.

О. Белянський зазначає, що піднімаючись щоразу по сходинках майстерності, потрібно пройти тривалий шлях, щоб вийти на такий практичний рівень викладацької роботи [4].

Академічна художня освіта дає змогу вільно висловлювати творчу ідею та застосовувати нові засоби й технології при досягненні максимально виразного результату в образотворчій

діяльності. Високий професіоналізм майстра стає підґрунтям для впровадження в навчальні програми курсів «Академічний рисунок», «Спецрисунок» інноваційних підходів, а їхня сукупність дає змогу чіткіше сформулювати і популяризувати метод майстер-класу. Підміна понять (неважливо, в яких секторах творчого процесу) завдає великої шкоди кінцевому результату загальноосвітньої програми академії. Під час набуття навичок рисунка важливим фактором є досягнення загального задуму його кінцевої мети. «Суворість образотворчої дисципліни націлює художника довіряти своїм враженням і вмінню заглиблюватись у конструктивну основу світу реальності в цілому» [1, с. 7].

Рисунок є окремим видом мистецтва, тож здобуття високого рівня рисувальника — копітка робота кожного дня. Якщо не робити вправ, не вдосконалювати своїх навичок, — рисувальник може не досягнути вершин, не розкритися як особистість у світі мистецтва. «Сила художника полягає в умінні бачити й відтворювати те, що розташовується поза стереотипами, у проміжках між уявленнями організовує концепцію реальності зараз і змінює цю концепцію реальності» [1, с. 7].

Використання майстер-класу як форми навчання та методу викладання вносить нові тенденції у розвиток навчального процесу. На своєму прикладі викладачі не лише теоретично, а й практично, образно пояснюють принципи створення роботи та демонструють технічні навички студентам, таким чином спонукаючи учнів до візуальної аперцепції. Впровадження майстер-класу до загальної академічної навчальної практики стає дедалі популярнішим. Такий практичний метод, з підкресленою особистою манерою виконання того чи іншого митця, є дуже корисним для успішного вивчення необхідного обсягу знань, а також цікавим при міжнародному культурному обміні в галузі образотворчого мистецтва та підвищенні престижу вітчизняної рисувальної школи.

Досвідчених професорів кафедри рисунка НАОМА неодноразово запрошували до вищих мистецьких навчальних закладів КНР на майстер-класи для ознайомлення з їхнім науково-методичним досвідом викладання академічного напрямку.

Так, у 2005 році професор В. Нікітін був запрошений на майстер-клас із рисунка та живопису до Цінхуанського університету мистецтва, професор С. Зорук — до Нанкінського університету мистецтв. Це була презентація європейської школи образотворчого мистецтва.

Професор О. Белянський неодноразово про-

водив показові уроки образотворчого мистецтва (майстер-класи) як у вітчизняних, так і в зарубіжних навчальних художніх закладах. У 2004 році — в Чженьзяньському університеті. 2007 року — на батьківщині художника, в Луганську, де він був учасником комісії із прийому молодих художників до обласного коледжу мистецтв.

У 2010 році було проведено майстер-клас на другому курсі спеціалізації «Живопис» та в рамках щорічної виставки «Освіта в Україні» разом із доцентом В. Свилярським. Вдале практичне застосування майстер-класу набуває розвитку і надалі, як в НАОМА, так і поза її межами.

Співпраця з міжнародними інституціями надихає митців проявляти себе різнобічно, збагачує досвід, знайомить з розмаїттям фахових шкіл, даючи змогу підвищити професійний рівень та показати досягнення вітчизняної рисувальної школи.

Висновки. Отже, однією з особливих форм занять із короткочасного рисунка є майстер-клас як засіб нового сприйняття короткочасного рисунка, як самостійного явища, що стає невід'ємною складовою навчальної програми професора О. Белянського. Його теоретичні роздуми та надбання втілені у навчальних посібниках «Короткочасний рисунок. Майстер-клас» і «Теорія та практика короткочасного рисунка», а практична складова вдосконалюється у щоденній праці та під час проведення майстер-класів, як в НАОМА, так і в мистецьких закладах КНР, Литви, Чехії, Німеччини, Польщі.

Міжнародне співробітництво з художніми закладами Європи та КНР надає можливість обміну передовими знаннями та пошуками в галузі образотворчого мистецтва. А матеріально-технічна база зарубіжних закладів та навчальний метод майстер-класу дозволяють українським митцям наочно демонструвати свій досвід та вміння. Таким чином, короткочасний рисунок набуває рис і значимості важливої складової сучасної художньої творчості.

Введення нових форм вивчення дисциплін (зокрема академічного рисунка, короткочасного рисунка як його складової та як самостійного явища через введення майстер-класу як засобу його нового сприйняття) допомагає не лише в неформальних умовах оволодіти або поглибити набуті навички студентам та викладачам, а й педагогам опанувати нові підходи до викладання.

Наведені у статті відомості і висновки можуть бути використані при розробці навчальних програм з образотворчого мистецтва, зокрема з рисунка та живопису в профільних мистецьких закладах.

Література

1. Белянський О. М. Короткочасний рисунок. Майстер-клас. Навчальний посібник для художніх навчальних закладів I–IV рівнів акредитації. Луганськ: [ЛДІКМ], 2008. 124 с.
2. Белянський О. М., Осипова Т. Г. Рисунок і перспектива. Теорія та практика короткочасного рисунка: Навч. посіб. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 138 с.
3. Журавльова Н. Начерк у навчальній програмі з рисунка НАОМА: методичні й технічні особ-

ливості // Українська академія мистецтва: дослідн. та наук.-метод. пр. Київ, 2018. Вип. 27. С. 105–110.

4. Інтерв'ю з Олександром Миколайовичем Белянським від 14 лютого 2017 року.

5. Кулініч Л. Короткочасний рисунок у фаховій підготовці майбутніх вчителів образотворчого мистецтва // Наукові записки. Київ, 2015. Вип. 141 (II). С. 67–70.

6. Магалаєс В. Теоретичні основи рисунка та практична реалізація їх // Українська академія мистецтва: дослідн. та наук.-метод. пр. Київ, 2010. Вип. 17. С. 22–35.

7. Майстренко-Вакуленко Ю. Матеріали та техніки академічного рисунка в НАОМА // Українська академія мистецтва: дослідн. та наук.-метод. пр. Київ, 2007. Вип. 14. С. 200–207.

8. Майстренко-Вакуленко Ю. Кафедра рисунка НАОМА: сьогодення та перспективи // Українська академія мистецтва: дослідн. та наук.-метод. пр. Київ, 2010. Вип. 17. С. 11–13.

9. Майстренко-Вакуленко Ю. Академічний рисунок у художніх освітніх закладах України. Історія становлення та проблеми сучасності // Сучасні проблеми художньої освіти в Україні: Зб. наук. пр. Київ, 2012. Вип. 7. С. 247–251.

10. Немцов В. В. Кратковременный рисунок. Набросок: учебно-метод. пособ. Минск: БГАИ, 2018. 168 с., илл.

11. Прохорова Н. А. Академический рисунок как фундамент творческой грамотности для формирования творческой личности // Арт-простір. Київ, 2016. Вип. 2. С. 99–102.

12. Самойленко Ю. О. Функції майстер-класу в підготовці майбутнього вчителя образотворчого мистецтва // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 14: Теорія і методика мистецької освіти. 2011. Вип. 11. С. 193–197.

13. Сухенко В. Академічний рисунок: Підручн. Київ: Амадей, 2016. 232 с.: 217 іл.

References

1. Belianskyi O. M. Korotkochasnyi rysunok. Maister-klas. Navchalnyi posibnyk dlia khudozhnikh navchalnykh zakladiv I–IV rivniv akredytatsii. Luhansk: [LDIKM], 2008. 124 s.

2. Belianskyi O. M., Osypova T. H. Rysunok i perspektyva. Teoriia ta praktyka korotkochasnoho rysunka: Navch. posib. Kyiv: KPI im. Ihoria Sikorskoho, 2019. 138 s.

3. Zhuravlova N. Nacherk u navchalnii prohrami z rysunka NAOMA: metodychni y tekhnichni osoblyvosti // Ukrainska akademiia mystetstva: doslidn. ta nauk.-metod. pr. Kyiv, 2018. Vyp. 27. S. 105–110.

4. Interviu z Oleksandrom Mykolaiovychem Belianskym vid 14 liutoho 2017 r.

5. Kulinich L. Korotkochasnyi rysunok u fakhovii pidhotovtsi maibutnikh vchyteliv obrazotvorchoho mystetstva // Naukovi zapysky. Kyiv, 2015. Vyp. 141 (II). S. 67–70.

6. Mahalias V. Teoretychni osnovy rysunka ta praktychna realizatsiia yikh // Ukrainska akademiia mystetstva: doslidn. ta nauk.-metod. pr. Kyiv, 2010. Vyp. 17. S. 22–35.

7. Maistrenko-Vakulenko Yu. Materialy ta tekhniky akademichnoho rysunka v NAOMA // Ukrainska akademiia mystetstva: doslidn. ta nauk.-metod. pr. Kyiv, 2007. Vyp. 14. S. 200–207.

8. Maistrenko-Vakulenko Yu. Kafedra rysunka NAOMA: sohodennia ta perspektyvy // Ukrainska akademiia mystetstva: doslidn. ta nauk.-metod. pr. Kyiv, 2010. Vyp. 17. S. 11–13.

9. Maistrenko-Vakulenko Yu. Akademichniy rysunok u khudozhnikh osvitykh zakladakh Ukrainy. Istoriia stanovlennia ta problemy suchasnosti // Suchasni problemy khudozhnoi osvity v Ukraini: Zb. nauk. pr. Kyiv, 2012. Vyp. 7. S. 247–251.

10. Nemtsov V. V. Kratkovremennyiy risunok. Nabrosok: uchebno-metod. posob. Minsk: BGAI, 2018. 168 s., ill.

11. Prohorova N. A. Akademicheskii risunok kak fundament tvorcheskoy gramotnosti dlya formirovaniya tvorcheskoy lichnosti // Art-prostir. Kyiv, 2016. Vip. 2. S. 99–102.

12. Samoilenko Yu. O. Funktsii maister-klasu v pidhotovtsi maibutnoho vchytelia obrazotvorchoho mystetstva // Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriiia 14: Teoriia i metodyka mystetskoii osvity. 2011. Vyp. 11. S. 193–197.

13. Sukhenko V. Akademichnyi rysunok: Pidruchnyk. Kyiv: Amadei, 2016. 232 s.: 217 il.

Nikitin A.

Quick Sketching as an Important Part of Creative Arts

With the quick sketching being an important practical component of development of the future artists' creativity, it is crucial to examine a dedicated workshop as an organizational form of learning the quick sketching. By the example of the O. Belianskyi's (Prof. at the Ukrainian National Academy of Fine Arts and Architecture) drawing workshops, the necessity to include the basics of academic drawing into the quick sketching has been proven. His classes emphasize on many significant elements of quick sketching: capturing artist's personal impression of the object, the need to feel the object as a whole, to feel the form and know the laws of descriptive geometry. Two main modes of quick sketching have been studied: drawing from life and from memory. While drawing from life, it is critical to perceive the object as a uniform phenomenon, when its abstract, generalized image provides ideas and associations for quick sketching, accentuating very few emotional features of the object (rather than drawing a number of details). During the workshop, young artists develop good hand motor skills, learn to plan their time, to choose the means and media for expressiveness and brevity, to concentrate and perform strokes in a conscious and deliberate way in order to convey their idea of the object. Drawing alongside the students allows the teacher

to show the systematic and consistent nature of quick sketching: choosing the media, arranging the image on the sheet, capturing accurate body proportions, emphasizing its plasticity, working with tone, light and shade.

Keywords: quick sketching, academic drawing, O. Beliankyi's workshops, creative potential, artistic image.

Никитин А. В.

Краткосрочный рисунок как важная составляющая современного художественного творчества

Рассмотрен краткосрочный рисунок как одна из наиболее необходимых практических составляющих развития творческих качеств будущих художников. Освещены особенности форм проведения занятий по краткосрочному рисунку, которые в данное время мастерски воплощает в своей педагогической деятельности профессор Национальной академии изобразительного искусства и архитектуры А. Белянский. Анализируется важность изучения и объединения основ академического рисунка, краткосрочного рисунка как факторов, влияющих на усовершенствование творческих навыков студентов, раскрытия их творческого потенциала. Определено, что мастер-классы по основам краткосрочного рисунка, проводимые А. Белянским, вносят принципиально новый подход в развитие творческих возможностей будущих художников и должны стать важной искусствоведческой составляющей их подготовки к профессиональной деятельности.

Ключевые слова: краткосрочный рисунок, академический рисунок, мастер-класс А. Белянского, творческий потенциал, художественный образ.

Стаття надійшла до редакції 05.09.2020